

„Tűjártó” műhely

A középkori Pécs ismét hallat magáról: egy XVI. századi ötvös- és fémműves műhely maradványaira bukkantak a történelmi városközpontban. A hajdani kézműves termékek között szépen megmunkált tűket és gyűszűket találtak. A török defterek (adórajstromok) szerint több „tűjártó”, azaz tűgyártó mester dolgozott a hódoltság városában. Kárpáti Gábor régész véleménye szerint ezek egyikének műhelye lehetett. Az épület még a középkorban tűzvész martalékvá vált, a fémtárgyak azonban megmaradtak.

A város központjában, a Jókai tér és a Széchenyi térsarkán, egy régi ház helyreállítása során kerültek napvilágra a műhelyretek. Valamennyi a hajdani iparújság magas színvonaláról tanúskodik. A tűkön és gyűszűkön kívül szép kövesgyűrűket és díszes késnyeleket őrzött meg a föld mélye. A velük együtt meglelt Ferdinánd-pénzermék viszonylag nagy pontossággal datálják a műhely létezését, illetve elpusztulását, ami 1570 tájára tehető.

Az utóbbi időben előkerült régészeti leletek arról tanúskodnak, hogy a középkor évszázadaiban kézműves negyed fejlődött ki a város közepén. A hajdani piac téren (a mai Széchenyi téren), és az attól délre fekvő utcákban különféle ipari műhelyek egész sora dolgozott.

Ipam, napam

Hagyományok Tápén

A régi rokonsági megszólítások lassan Tápén is kivesznek. Helyettük az újabb nemzedék nem talál ki semmit. Az *őregapám, őreganyám, dajkám, őregszülém* már a mai tápaiak tudatában is mesei szavakká egyszerűsödtek. Talán az *őregapám, nagyapám* és az *őreganyám, nagyanyám* szavainak megfelelően képes helyettesíteni a *tata*, illetve a *mama*. Am, ha a régebbi és a újabb megnevezések, illetve megszólítások zeneiségét figyeljük, szembeszökő a régié lágysága, kedves archaizmusa a náluk lényegesen szárazabb, jellegtelegesebb újabb megszólításokénál. Alig pár évtizeddel ezelőtt a *tata*, a *mama* (régiesen anyóka) igen előrehaladott kort jelölt, amely azonban megszólításképpen szinte nem hangzott el, mivel az aggokra nézve sértést jelentett. „Mi a helyzet, tata?”. „Né fősvényköggyön kend, mama!”

Idős tápai emberpár ma is tisztelettel szólítja, emlegeti egymást. „Mögagygyuk a móggyát a mögtisztölésnek!” Az egykori férfiember *hékám*-mal szólított asszonyának, ha valamit közölni akart vele. Ha a gyerekek a közelükben voltak, akkor *anyjuk, anyjukkomm* illetve, máskor egyszerűen: *hé, hallod é hé!* volt az asszony neve. Persze, ez abban az időben egyáltalán nem jelentett asszonykisebbitést, hiszen ez volt a természetes szólítás módja. Bárho-

gyan szólította, tiszteletét mindenképpen megadta asszonyának, gyerekei édesanyjának. Olykor kedveskedően *anya, anyukom* néven szólította, de sok férfiember szerette lánynéven szólítani, de sok férfitestvér *az anggya kisebbik urammal* szólította, mondta. Két vagy több lánytestvér férjei *sógorok, sógorócsémek, sógorbácsik* lettek. Ugyanigy sógor lett a lányékhöz oldalágon beházasodott legény is. Az egy családba férjezett lányok asszonykorukban is szívesen szólították egymást a lánynevükön, de mással való beszélgetéskor *sógor-asszonyok* voltak.

Az új pár szülei lettek a *nászék*, akik attól függően, hogy fiatalabbak vagy idősebbek voltak egymástól, „kendőköttek vagy tétuskottak.” „Az én nászom jobb táncos, mint a saját emböröm!”

Házastársak a hites felük apját *ipamnak, iposomnak* mondták. Viszont úgy szólították, ahogyan a párjuk: *apám, édesapám, újabban apus, apuka*. A mostanában gyakran hallható *após, apósom* éppúgy urasodók, kispolgári szó, mint az *anyós*, mely anyós megnevezés már szinte teljesen kiszorította a *napa, napam* szavunkat. *A meny* vagy a *vó* csak a háta mögött mondhatta így, egyébként *anyámnak, édesanyámnak, újabban anyusnak, anyukának* szólította, szólította.

A rokonsághoz tartozik — közvetve — a komaság is. A régi tápai gyerekeknek a *víz alá tartó* vagy *szent-ség* és a *bérma-kereszt-szülőkön* kívül volt egy sor búcsús — szentkúti, mátraverebélyi, gyüdi, radnai, stb. — keresztcsülője is. Amíg a keresztelésnél egy koma volt — akárhány gyereket született — addig a *bérma-kereszt* és a *búcsús keresztcsülőt* a gyerekek maguk választhatták meg. Ez is magyarázata annak, hogy: „Tápén mindönki rokon mindönkivel.” A komaságok mindegyike szoros, szinte rokoni kapcsolatot jelentett, amely a házasságkötéskor különböző kötelesegekkel járt.

A mai rokonsági megszólítások nagyon szegények. Sokan parasztnak vélik a sógor, a koma, az *angyo* megszólítást, ezért leginkább elállnak tőle. Pedig éppen sággal féltetni, ápolni kellene régi szép megszólítás formáinkat, úgy, ahogyan eleink tették századokon át, a mainál őszintebben átérzett rokonszeretettel!

Az egy családból való fiúgyerekek egymás feleségét *angyónak, angykának* mondták és szólították, s a korszakoktól függően kezdtek, vagy tegeztek. De soha nem magázták! Az

A néhány évtizeddel ezelőtti tápai gyerekek *apám, édesapám, kedvesanyámnak* szólította szüleit. Az anyát régebben *édeszülémnek, kedves dajkámnak* is mondták, ugyanakkor a nagymamát néhol *őregszülémnek* nevezve — kezdezték.

Az egy családból való fiúgyerekek egymás feleségét *angyónak, angykának* mondták és szólították, s a korszakoktól függően kezdtek, vagy tegeztek. De soha nem magázták! Az

A rokonsághoz tartozik — közvetve — a komaság is. A régi tápai gyerekeknek a *víz alá tartó* vagy *szent-ség* és a *bérma-kereszt-szülőkön* kívül volt egy sor búcsús — szentkúti, mátraverebélyi, gyüdi, radnai, stb. — keresztcsülője is. Amíg a keresztelésnél egy koma volt — akárhány gyereket született — addig a *bérma-kereszt* és a *búcsús keresztcsülőt* a gyerekek maguk választhatták meg. Ez is magyarázata annak, hogy: „Tápén mindönki rokon mindönkivel.” A komaságok mindegyike szoros, szinte rokoni kapcsolatot jelentett, amely a házasságkötéskor különböző kötelesegekkel járt.

A mai rokonsági megszólítások nagyon szegények. Sokan parasztnak vélik a sógor, a koma, az *angyo* megszólítást, ezért leginkább elállnak tőle. Pedig éppen sággal féltetni, ápolni kellene régi szép megszólítás formáinkat, úgy, ahogyan eleink tették századokon át, a mainál őszintebben átérzett rokonszeretettel!

Hj. Lele József

Ingyenértékesítésből származó jövedelem adóztatása

N. L.-né szegedi olvasónk a jövedelemadóról szóló rendelkezéssel kapcsolatosan kér tájékoztatást. 1982-ben vettek egy házat, amit tataroztak, és most el kívánják adni. Szeretné tudni, hogy a jövedelemadóról szóló rendelkezések alapján kell-e jövedelemadót fizetniük.

A levelükben közölt adatok szerint kell jövedelemadót fizetniük. A 45/1983. (XI. 20.) PM számú rendelet 43—50. paragrafusában részletesen felsorolja, hogy az ingatlanértékesítésből származó jövedelem után hogyan kell adózni. Az adózás adókövetés útján történik. A rendelet szerint az adóköteles a nem öröklés útján, hanem egyéb módon (vétel, csere, ajándékozás, ráépítés, tartási szerződés, elbirtoklás stb.) szerzett föld vagy házigatlanlannak a szerzéstől számított tíz éven belül, értékkülönbözettel történt visszaterhes elidegenítésből származó jövedelem. A szerzés időpontja az a nap, amelyen a tulajdonjog megszerzésére vonatkozó szerződést az illetékhivatalnál bemutatták. Ha a szerződést az illetékhivatalnál nem mutatták be, a szerződést tíz éven belülnek kell tekinteni. Amennyiben az illetékmentes szerzésre vonatkozó szerződés bemutatása nem kötelező, a szerződés időpontja a szerződés kelte. Előszervezés vagy vételi jog biztosítása (opció) következményeként létrejött ingatlanelidegenítés esetében az elidegenítés időpontjának az előszerződés, illetőleg az opció szerződés megkötésének időpontját kell tekinteni.

Az ingatlanelidegenítésből származó jövedelem adókötelezettségének nem előfel-

tétele az ingatlan, tulajdonjogváltozásának az ingatlan-nyilvántartásba (telekkönyvbe) való bejegyzése. Az adókötelezettséget nem zárja ki az a körülmény, hogy az ingatlan értékesítése hatósági intézkedésekre történt.

Adómentes az ingatlan-elidegenítés, ha azt az elidegenítő a saját, a vele együtt élő házastársa vagy gyermeke részére lakóház vagy lakástulajdon visszerthes megszerzése céljából értékesíti és az ingatlanértékesítésből származó jövedelme nem haladja meg a szerzett ingatlan (ingatlanrész) forgalmi értékét, építés esetén létesítési költségét. Az ezt meghaladó jövedelemrész már adóköteles. Ingatlanelidegenítésnél, ha a felek az ellenérték tekintetében rész-

letfizetésben (fizetési halasztásban) állapodtak meg, a teljes ellenértéket abban a naptári évben kell bevételnek tekinteni, amelyben az ügylet létrejött. Az adót azonban a teljesítés részleteknek a teljes ellenértékéhez viszonyított arányában lehet megfizetni.

Az ingatlanelidegenítésből származó adóköteles jövedelem megállapításánál az ingatlan az illetékkiszabás alapjául vett elidegenítéskori és szerzők forgalmi értékéből kell kiindulni. Ha az illetékkiszabály szerint nem a tényleges forgalmi érték képezte az illetékkiszabás alapját, vagy illetéket nem kellett megállapítani, a tényleges forgalmi értékéből kell kiindulni.

Dr. V. M.

Családi események

zella Erzsébetnek Tímea, Zsifos Sándornak és Mellári Juditnak Zsanett, Komlódi Sándornak és Kapitány Mária Magdolnának László, Weibel Jánosnak és Tápai Jolánnak Szilvia, Rigó Lászlónak és Tóth Mária Ibolyának László, Asztalos Sándor Ferencnek és Németh Ella Editnek Sándor, Gombás Jánosnak és Báronyi Marianna Zsuzsannának Katinka Marianna nevű gyermekük született.

HALALOZÁS

Csányi Sándorné Lakatos Erzsébet, Juhász Istvánné Pataki Rozália, Róth Ferencné Czifra Erzsébet, Zombori Andrásné Szélcseres Katalin, Meinár Istvánné Bánk Rozália, Faragó László, Tárnok Nándor, Percz Mihályné Lajkó Margit, Katona Lajosné Németh Etelka, Tóth Mária, Szabó Ferenc, Horváth Ernő Pál, Sajgó Ferencné Somogyi Margit, Kelemen Nándor János, Gaál Zoltán Gyula, Balog István, Csipkó György-né Klivinyi Ilona, Török András József, Juhász Ferencné Rozsár Ilona, Herédi Sándorné

MI? HOL? MIKOR?

1984. JANUÁR 24., KEDD — NÉVNAPO: TIMÓT
A Nap kel 7 óra 21 perckor, és nyugszik 16 óra 32 perckor.
A Hold kel 0 óra 00 perckor, és nyugszik 10 óra 42 perckor.

VIZÁLLÁS
A Tisza vizállása Szegednél hétfőn plusz 34 cm (álló).

SZÁZ ÉVE
született Gábor Andor (1884—1953) író, költő, újságíró, kritikus, a kommunista mozgalom kiváló harcosa. Kossuth-díjas. Forradalmi tevékenysége miatt emigrációba kényszerült. Bécsben, Párizsban, Berlinben, 1933-tól Moszkvában küzdött tollal a Horthy-rendszer ellen. 1938-tól szerkesztette az Uj Hang című folyóiratot. A föl-szabadulás után a Ludas Matyi főszerkesztője lett.

ÖTVENÉVES
Földi Teri (sz. 1934.) Jászad-díjas színművésznő, 1958 és 1964 között a Szegedi Nemzeti Színház, azóta a Vígyszínház tagja. Nagy sikere volt a tévében A tanító-nő címszerepében.

MOZIK
Vörös Csillag: délelőtt 10, délután negyed 4 órakor. A csoda vége (színes magyar, 16 éven felülieknek), fél 6 órakor: Cecilia — I-II. rész (színes kuba), 14 éven felülieknek, dupla helyárul).

Shabadság: fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor: Pucérán és szabadon (színes, m. b. francia, 14 éven felülieknek, III. helyárul).

Fáklya: háromnegyed 3 és negyed 6 órakor: Misi Mókus kalandjai (színes magyar babfilm), fél 8 órakor: Britanniagyógyintézet.

FILMTÉKA (MTESZ-székház, Kigyó u. 4.): A wilkók kisasszonyok (színes, m. b. lengyel-francia, 14 éven felülieknek, este 6 órakor)

ÜGYVELETES GYÓGYSZERTÁR
Klauzál tér 3. sz. (13/57-es) este 8 órától reggel 7 óráig. Csak sürgős esetben.

BALESETI, SEBÉSZETI ÉS UROLÓGIAI FELVÉTELI ÜGYVELET
Ma a balesetet szenvedett személyeket Szegeden a II. sz. Sebészeti Klinika (Pécsi u. 4.) veszi fel, sebészeti és urológiai felvételei ügyeletet az I. sz. Sebészeti Klinika tart.

GYERMEKORVOSI ÜGYVELET
Munkanapokon 13 órától másnap reggel fél 8 óráig, szombaton, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel fél 8 órától másnap reggel fél 8 óráig a Lenin krt. 20. szám alatti körzeti gyermekorvosi rendelőben történik a sürgős esetek orvosi ellátása.

ÉJSZAKAI ORVOSI ÜGYVELET
Este 7 órától reggel 7 óráig a felnőtt lakosság részére: Szeged, Hunyadi János sgt. 1. sz. alatt. Telefon: 10-100.

FOGORVOSI ÜGYVELET
Mindennap este 10 órától reggel 6 óráig, szombaton reggel 7-től hétfő reggel 7 óráig: Szeged, Zöld Sándor u. 1-3. Telefon: 14-420.

S. O. S. LEKISEGÉLY-SZOLGÁLAT
Mindennap este 7-től reggel 7 óráig. Telefon: 11-000.

BUDAPEST 1.
8.00: Tévétorna (ism.)
8.05: Iskolatévé
8.55: Lányaim — NDK film
11.20: Képjúsg
15.00: Iskolatévé
15.25: Hírek
16.35: Összeállítás rövidfilmekből (ism.)
18.05: Képjúsg
18.10: Tévétűkör
18.20: Szelet kiabálunk — a pécsi stúdió műsora
19.10: Tévétorna
19.15: Esti mese
19.20: Tévéhíradó
20.00: Wagner — angol-magyar tévéfilmsorozat 6.
21.00: Stúdió '84
22.00: Felkínalom
22.40: Tévéhíradó 3.

BUDAPEST 2.
18.10: Csak gyerekeknek! (ism.)
18.35: Képjúsg
18.40: A nyelv világa
19.25: Hangszereim (ism.)
20.00: A „Névtelen föld” professzora — portréfilm dr. Rot Sándorról
20.45: Elpusztult kulturális emlékek — jugoszláv rövidfilm
21.05: Tévétradó 2.
21.25: Tűz a vizen — francia tévéfilm
22.25: Képjúsg

BELGRÁD 1.
17.00: Magyar nyelvű tévénapló
17.30: Videódalak
17.40: Hírek
17.45: Mi és a tévé
18.15: Tévénaptár
18.45: Könyvzene
19.15: Rajzfilm
19.30: Tévénaptár
20.00: Együtt — belpolitikai adás
20.45: Lottósorolás
20.55: Fesztivál bemutatók: A segítő — csehszlovák játékfilm
22.25: Tévénaptár

BELGRÁD 2.
9.30: Kirchberg: Sielő
Világ Kupa
18.15: Könyvek és eszmék
19.00: Az Antarktisz — népszerű-tudományos sorozat
19.30: Tévénaptár
20.00: A Folk-art Portoroz '83 népzenei fesztivál
20.50: A forradalom, amely folyik
21.35: Zágrábi körkép

BUDAPEST 1.
8.00: Tévétorna (ism.)
8.05: Iskolatévé
8.55: Lányaim — NDK film
11.20: Képjúsg
15.00: Iskolatévé
15.25: Hírek
16.35: Összeállítás rövidfilmekből (ism.)
18.05: Képjúsg
18.10: Tévétűkör
18.20: Szelet kiabálunk — a pécsi stúdió műsora
19.10: Tévétorna
19.15: Esti mese
19.20: Tévéhíradó
20.00: Wagner — angol-magyar tévéfilmsorozat 6.
21.00: Stúdió '84
22.00: Felkínalom
22.40: Tévéhíradó 3.

BUDAPEST 2.
18.10: Csak gyerekeknek! (ism.)
18.35: Képjúsg
18.40: A nyelv világa
19.25: Hangszereim (ism.)
20.00: A „Névtelen föld” professzora — portréfilm dr. Rot Sándorról
20.45: Elpusztult kulturális emlékek — jugoszláv rövidfilm
21.05: Tévétradó 2.
21.25: Tűz a vizen — francia tévéfilm
22.25: Képjúsg

BELGRÁD 1.
17.00: Magyar nyelvű tévénapló
17.30: Videódalak
17.40: Hírek
17.45: Mi és a tévé
18.15: Tévénaptár
18.45: Könyvzene
19.15: Rajzfilm
19.30: Tévénaptár
20.00: Együtt — belpolitikai adás
20.45: Lottósorolás
20.55: Fesztivál bemutatók: A segítő — csehszlovák játékfilm
22.25: Tévénaptár

BELGRÁD 2.
9.30: Kirchberg: Sielő
Világ Kupa
18.15: Könyvek és eszmék
19.00: Az Antarktisz — népszerű-tudományos sorozat
19.30: Tévénaptár
20.00: A Folk-art Portoroz '83 népzenei fesztivál
20.50: A forradalom, amely folyik
21.35: Zágrábi körkép

BUDAPEST 1.
8.00: Tévétorna (ism.)
8.05: Iskolatévé
8.55: Lányaim — NDK film
11.20: Képjúsg
15.00: Iskolatévé
15.25: Hírek
16.35: Összeállítás rövidfilmekből (ism.)
18.05: Képjúsg
18.10: Tévétűkör
18.20: Szelet kiabálunk — a pécsi stúdió műsora
19.10: Tévétorna
19.15: Esti mese
19.20: Tévéhíradó
20.00: Wagner — angol-magyar tévéfilmsorozat 6.
21.00: Stúdió '84
22.00: Felkínalom
22.40: Tévéhíradó 3.

BUDAPEST 2.
18.10: Csak gyerekeknek! (ism.)
18.35: Képjúsg
18.40: A nyelv világa
19.25: Hangszereim (ism.)
20.00: A „Névtelen föld” professzora — portréfilm dr. Rot Sándorról
20.45: Elpusztult kulturális emlékek — jugoszláv rövidfilm
21.05: Tévétradó 2.
21.25: Tűz a vizen — francia tévéfilm
22.25: Képjúsg

BELGRÁD 1.
17.00: Magyar nyelvű tévénapló
17.30: Videódalak
17.40: Hírek
17.45: Mi és a tévé
18.15: Tévénaptár
18.45: Könyvzene
19.15: Rajzfilm
19.30: Tévénaptár
20.00: Együtt — belpolitikai adás
20.45: Lottósorolás
20.55: Fesztivál bemutatók: A segítő — csehszlovák játékfilm
22.25: Tévénaptár

BELGRÁD 2.
9.30: Kirchberg: Sielő
Világ Kupa
18.15: Könyvek és eszmék
19.00: Az Antarktisz — népszerű-tudományos sorozat
19.30: Tévénaptár
20.00: A Folk-art Portoroz '83 népzenei fesztivál
20.50: A forradalom, amely folyik
21.35: Zágrábi körkép